

Bruksela, 11 stycznia 2022 r.
(OR. en)

5153/22

AGRI 5
AGRIORG 3
AGRIFIN 2

NOTA

Od: Sekretariat Generalny Rady

Do: Rada

Dotyczy: Sytuacja na rynku
– Wymiana poglądów

Delegacje otrzymują w załączniku notę na powyższy temat do omówienia na posiedzeniu Rady (ds. Rolnictwa i Rybołówstwa) w dniu 17 stycznia 2022 r.

Sytuacja na rynku rolnym**Uwagi ogólne**

1. Chociaż skutki niedawnego wzrostu zakażeń COVID-19 nie są jeszcze widoczne, na chwilę obecną unijny sektor rolno-spożywczy, ogólnie rzecz biorąc, odzyskał siły po kryzysie związanym z COVID-19, po tym jak stopniowo otwarto usługi gastronomiczne i zniesiono związane z kryzysem obostrzenia w przemieszczaniu się osób i towarów. W okresie od stycznia do września 2021 r. wywóz znacznie wzrósł – do 8 %, jeśli chodzi o wartość w stosunku do roku poprzedniego. Potwierdziło się również ożywienie dwustronnego handlu ze Zjednoczonym Królestwem, które jest największym odbiorcą unijnych towarów. Istnieją jednak poważne zagrożenia związane z niepewnością co do przyszłych kontroli granicznych oraz skutków umów o wolnym handlu podpisanych niedawno przez Zjednoczone Królestwo z państwami trzecimi. Należy również uważnie obserwować skutki innych ograniczeń w handlu wynikających z rozwoju sytuacji międzynarodowej.
2. Unijne rynki rolne w latach 2021–2022 uległy wzmocnieniu dzięki dynamicznemu popytowi globalnemu, który doprowadził do wysokiego poziomu cen na świecie. Wskaźnik cen żywności FAO, odzwierciedlający światowe ceny produktów rolnych, w listopadzie 2021 r. był wyższy o 27 % w ujęciu rok do roku. Ten wzrost cen produktów rolnych znajduje odzwierciedlenie również w cenach unijnych: wskaźnik cen produktów rolnych Eurostatu w trzecim kwartale 2021 r. jest średnio o 13 % wyższy niż rok temu. Połączenie czynników, takich jak odbudowa światowej gospodarki i zwiększony popyt na gaz, przyczyniło się jednak do obecnego gwałtownego wzrostu cen energii, w szczególności gazu ziemnego w Europie, które to ceny osiągają rekordowe poziomy. Gwałtowny wzrost cen energii ma duży wpływ na ceny większości środków produkcji rolnej. Jest tak zwłaszcza w przypadku cen nawozów, które wzrosły ponad dwukrotnie w ciągu roku. Indeks cen nawozów z listopada 2021 r. opracowany przez Bank Światowy był o 165 % wyższy od indeksu z listopada 2020 r. W szczególności ceny nawozów azotowych są silnie skorelowane z ceną gazu ziemnego, który jest głównym surowcem do produkcji amonu lub mocznika. Według Banku Światowego w listopadzie 2021 r. światowa cena mocznika i DAP (wodorofosforanu diamonu) wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim odpowiednio o 268 % i 102 %. Wysokie ceny energii, w połączeniu z zakłóceniami w łańcuchach dostaw spowodowanymi COVID-19, przyczyniły się do wzrostu kosztów transportu i zwiększyły napięcia na rynkach towarowych. Napięcia te w ostatnich tygodniach 2021 r. miały tendencję spadkową, na przykład w grudniu 2021 r. wskaźnik Baltic Dry Index (koszty transportu ładunków masowych) obniżył się o 30 %. Wskaźnik cen mieszanek paszowych Eurostatu za trzeci kwartał 2021 r. był średnio o 14 % wyższy od wartości w roku ubiegłym.

3. Ogólnie rzecz biorąc, zwiększył się wpływ inflacji: w pierwszej połowie 2021 r. oraz w późniejszym okresie nastąpił gwałtowny wzrost cen energii, surowców i nawozów. Inflacja cen żywności w UE nieznacznie przyspieszyła od kwietnia 2021 r., osiągając w listopadzie 2021 r. poziom 2,9 % w ujęciu rok do roku. Inflacja cen żywności utrzymuje się znacznie poniżej ogólnej stopy inflacji (5,2 % w tym samym okresie). Chociaż EBC przewiduje gwałtowny spadek inflacji w 2022 r., w tym jej składowej energetycznej, należy ściśle monitorować zmiany na rynku w tych sektorach.
4. Podczas dwóch ostatnich posiedzeń Rady ds. Rolnictwa i Rybołówstwa na tę sytuację zwróciły uwagę prawie wszystkie państwa członkowskie, wspominając o negatywnym wpływie rosnących kosztów nakładów na marże rolników zarówno w sektorze zwierząt (koszty pasz, energii itp.), jak i w sektorze upraw (nawozy, energia itp.), przy czym wiele z nich zaapelowało o przyjęcie nadzwyczajnych środków rynkowych. Dotyczy to w szczególności niektórych sektorów, takich jak sektor wieprzowiny, w których rosnący koszt nakładów, zwłaszcza pasz, oraz duża podaż uwarunkowana innymi czynnikami ograniczyły marże zysku do krytycznie niskiego poziomu lub je zlikwidowały.

Sytuacja w najważniejszych sektorach

5. W ostatniej prognozie całkowitej produkcji **zbóż** w UE na lata 2021–2022 przewiduje się, że wyniesie ona 291 mln ton, co stanowi wzrost o 3,4 % w ujęciu rok do roku (wzrost o 4,1 % w porównaniu ze średnią z pięciu lat), w szczególności ze względu na ponowny wzrost produkcji pszenicy szacowany na 130,6 mln ton (wzrost o +7,3 % w porównaniu ze średnią z pięciu lat). Prognozuje się, że produkcja kukurydzy wyniesie 69,4 mln ton, co stanowi wzrost o 2,1 % w ujęciu rok do roku (wzrost o 3,1 % w porównaniu ze średnią z pięciu lat). Biorąc pod uwagę niższą produkcję wieprzowiny w UE, popyt na paszę jest nieco niższy w porównaniu z poprzednim rokiem gospodarczym, co stanowi spadek o 0,18 %. Ceny zbóż w UE zasadniczo utrzymują się na wysokim poziomie ze względu na silny popyt globalny i pogarszające się warunki upraw w Ameryce Południowej. Szacuje się, że w latach 2021–2022 produkcja roślin oleistych w UE wyniesie 30,5 mln ton. Ten roczny wzrost o 7 %, po spadku w latach 2020–2021, powinien złagodzić sytuację na rynku unijnym dzięki zapewnieniu większej dostępności, chociaż podaż rzepaku pozostanie ograniczona ze względu na niskie zapasy początkowe. Pomimo wysokich cen, w niektórych częściach Unii, takich jak Finlandia i Rumunia, niskie zbiory uniemożliwiają producentom czerpanie z nich korzyści.

6. Prognozy plonów buraków **cukrowych** w UE na lata 2021–2022 są o wiele bardziej korzystne niż w przypadku ostatniego sezonu, a także o 2,4 % wyższe niż średnia z pięciu lat, i wynoszą 75,4 ton z hektara. Biorąc pod uwagę powierzchnię upraw buraków cukrowych w UE, szacowaną na 1,5 mln hektarów, unijna produkcja cukru mogłaby osiągnąć 15,7 mln ton, czyli o 7 % więcej niż w poprzednim sezonie. Ceny światowe utrzymywały się na stosunkowo wysokim poziomie, podczas gdy w październiku 2017 r. unijny cukier przekroczył próg referencyjny, osiągając 417 EUR za tonę.
7. Jeśli chodzi o **ryż**, rynek UE jest stosunkowo spokojny, dzięki stabilnemu przywozowi, wysokim cenom krajowym i dobrym warunkom pogodowym, które przyczyniły się do korzystnych zbiorów we wrześniu i październiku. Światowy rynek ryżu charakteryzuje się wysokimi cenami, niewielkim zakresem wymiany handlowej i dalszymi zakłóceniami wynikającymi z niedoboru kontenerów, bardzo wysokimi kosztami wysyłki, wąskimi gardłami związanymi z COVID-19 (Indie, Tajlandia, Wietnam i Kambodża) i występowaniem protestów politycznych (Mjanma po zamachu stabu).
8. Przewiduje się, że produkcja **oliwy z oliwek** w UE w latach 2021–2022 będzie niższa o 4 % w stosunku do poziomu ostatniej kampanii, tzn. prawie 2 mln ton (3 % poniżej średniej z pięciu lat). Pomimo większych przepływów do USA, wywóz oliwy z oliwek z UE w roku gospodarczym 2020/21 był nadal niewielki w porównaniu z poprzednimi poziomami, choć nadal o 18 % wyższy niż średnia z pięciu lat. Odtwarzanie zapasów w niektórych miejscach przeznaczenia eksportu i ponowne otwarcie usług gastronomicznych powinno przyczynić się do zwiększenia eksportu, podczas gdy konsumpcja w UE może się zmniejszyć ze względu na mniejszą dostępność i ceny wyższe od średniej. W niektórych obszarach Unii, takich jak Chorwacja, oprócz ogólnego problemu wysokich cen nakładów, sektor ten ucierpiał wskutek niekorzystnych warunków pogodowych.
9. Rynek **mleka** charakteryzuje się silnym popytem oraz ograniczoną podażą na świecie i w UE. Średnie ceny mleka surowego w UE rosły w każdym miesiącu 2021 r. i są obecnie na najwyższym poziomie od marca 2014 r. Ceny przetworów mlecznych w UE przewyższają najnowsze i średnioterminowe wartości referencyjne. Unijny wywóz serów i serwatki w proszku osiągnął w tym roku najlepsze wyniki. W pierwszych dziesięciu miesiącach 2021 r. unijna produkcja **mleka** utrzymywała się na stałym poziomie. Przełożyło się to na różne tendencje w całym portfelu mleczarskim: niższą produkcję odtłuszczonego mleka w proszku i mleka pełnego w proszku, masła, mleka fermentowanego i mleka spożywczego, zaś wyższą produkcję mleka zagęszczonego, sera i śmietanki. Wywóz przetworów mlecznych z UE utrzymywał się na stosunkowo stabilnym poziomie w pierwszych dziesięciu miesiącach 2021 r., przy czym tendencje w zależności od produktu były zróżnicowane: niższy wywóz mleka w proszku i masła w porównaniu z wyższym wywozem sera, mleka zagęszczonego i serwatki w proszku. Ceny surowego mleka w UE nadal rosły w październiku i listopadzie, osiągając poziom znacznie przekraczający średnią z pięciu lat. Na rynku światowym unijne ceny są obecnie najbardziej konkurencyjne w przypadku sera cheddar, lecz najwyższe w przypadku mleka pełnego w proszku i masła. Ceny Oceanii są najbardziej konkurencyjne w przypadku mleka pełnego w proszku, a ceny amerykańskie w przypadku masła i odtłuszczonego mleka w proszku.

10. Na rynkach **mięsa** unijne ceny tusz **wołowych** nadal wykazują pozytywną tendencję i utrzymują się na bardzo wysokich poziomach w związku z silnym popytem i ograniczoną podażą. Bilans handlowy wołowiny i cielęciny jest dodatni pod względem wielkości i wartości. Najniższy punkt krzywej cen tusz **wieprzowych** został już osiągnięty, a ceny prosiąt rosną, ale w obu przypadkach ceny są nadal niskie. Marże producentów uległy dalszemu zmniejszeniu, podczas gdy produkcja w UE wzrosła w porównaniu z ubiegłym rokiem. Bilans handlowy UE jest dodatni, przy wysokim wywozie, pomimo spowolnienia wywozu do Chin. Nawet po zakończeniu wakacji bożonarodzeniowych szereg państw członkowskich nie przedstawiło żadnych wyraźnych dowodów na to, że osiągnięty już został najniższy punkt krzywej cen; poziom cen jest nadal krytycznie niski, mimo pewnych słabych oznak zmiany. W prawie całej UE skutki rosnących kosztów pasz i energii są silnie odczuwalne. W tym względzie w swoich pisemnych uwagach kilka państw członkowskich, w szczególności BG/CZ/DE/ES/HR/LV/HU/MT/PL/RO/SK, wystąpiło o jak najszybsze zapewnienie nadzwyczajnych środków rynkowych lub bezpośredniego wsparcia. BG zwróciła uwagę na potrzebę unikania uwalniania zapasów na rynek w czasie, gdy ceny wykazują pewne oznaki zmiany. Zdaniem DE/ES/LT/PT/FI sytuacja uzasadnia monitorowanie i przyjmowanie inicjatyw mających na celu przewidywanie poważnych zakłóceń na rynkach rolnych oraz przygotowywanie możliwych kierunków działania.
11. Od października unijne ceny **drobiu** rosły, osiągając wysoki poziom w kontekście silnego popytu wewnętrznego i ograniczonej produkcji. Unijny wywóz jest limitowany trwałymi ograniczeniami związanymi z grypą ptaków, natomiast niedawna fala ognisk choroby (np. w PT) może wywrzeć dodatkową presję na wywóz z UE. Ponadto niektóre państwa członkowskie, takie jak SK, nadal zgłaszają wzrost przywozu z Ukrainy. Sytuację należy ściśle monitorować. Ceny **jaj** osiągnęły najwyższy w tym roku poziom po wielu tygodniach stabilnych cen, do czego przyczynił się utrzymujący się popyt krajowy, wzrost wywozu (+18 %) i spadek przywozu (-25 %). Średnie ceny są o prawie 18 % wyższe niż w zeszłym roku, choć są o 3 % niższe od średniej z pięciu lat. Unijny rynek **owiec** jest napięty, istnieje również silna konkurencja w celu zabezpieczenia dostaw. Światowy popyt przed Bożym Narodzeniem spowodował dalszy wzrost cen jagniąt.

12. Jeśli chodzi o **wino**, niekorzystne zjawiska pogodowe wiosną i latem 2021 r., naprzemienne przymrozki i powodzie oraz choroby winorośli związane z tymi uwarunkowaniami klimatycznymi, miały wpływ na unijne zbiory wina w 2021 r. Szacuje się, że ostateczna unijna produkcja w 2021 r. będzie o 13 % niższa w porównaniu z ubiegłym rokiem. Francja została szczególnie mocno dotknięta przymrozkami, przy czym oczekiwany jest spadek produkcji o 29 %.

Bardzo silny wzrost wywozu wina z UE pomógł jednak w ożywieniu rynku. Wywóz osiągnął rekordowy poziom w kampanii 2020/21 (28,8 mln hl, w tym 4,1 mln hl wywiezionych do Zjednoczonego Królestwa), do czego przyczyniło się złagodzenie ograniczeń związanych z COVID-19 i zawieszenie dodatkowych ceł nałożonych przez USA. Przywrócenie – ze względu na zmienny charakter pandemii COVID-19 w niektórych państwach członkowskich – niektórych ograniczeń w sektorze hotelarsko-gastronomicznym wprowadza pewną niepewność w perspektywie krótkoterminowej.

13. Jeśli chodzi o sektor **owoców i warzyw**, tendencje rynkowe są korzystne dla większości produktów, przy czym w niektórych państwach członkowskich występuje trudniejsza sytuacja na rynku jabłek. Zbiory jabłek w UE były wyższe niż w poprzednim roku ze względu na dość obfite zbiory w Polsce, co wywiera presję na ceny i zwiększa część przeznaczoną do przetwórstwa. Wprowadzony przez Białoruś zakaz przywozu niektórych produktów rolnych od 1 stycznia 2022 r. może zwiększyć presję na tym rynku, ponieważ jabłka i gruszki są produktami najczęściej wywożonymi. PL spodziewa się doświadczyć znaczących konsekwencji odnośnie do szeregu produktów sadowniczych, biorąc pod uwagę wysoki udział wywozu na Białoruś w łącznym wywozie z Polski. Oczekuje się, że produkcja pomarańczy w UE nieznacznie spadnie, co wynika z niekorzystnych warunków pogodowych we Włoszech, przy czym świeże pomarańcze będą nadal zastępować spożycie przetworzonego soku pomarańczowego. Jeżeli chodzi o międzynarodowy handel owocami i warzywami, po rekordowym roku 2020 przepływy handlowe ucierpiały nieco w wyniku brexitu: sytuacja poprawiła się po trudnych miesiącach 2021 r., a wywóz do państw spoza UE spadł ostatecznie jedynie o 4 % w ciągu pierwszych 8 miesięcy roku. Przepływy handlowe ze Zjednoczonym Królestwem są jednak nadal kwestią wymagającą uwagi również ze względu na fakt, że oczekuje się, iż Zjednoczone Królestwo wprowadzi do połowy 2022 r., po kilku odroczeniach, pełne kontrole graniczne i wymogi certyfikacyjne dla unijnych eksporterów.

Uwagi końcowe

14. Chociaż liczne produkty spożywcze mają z różnych przyczyn z rekordowe ceny, marże producentów odnośnie do szeregu produktów, w szczególności wieprzowiny, nadal podlegają znacznej presji, zwłaszcza ze względu na wysokie koszty nakładów. Komisja proszona jest o uzupełnienie przedstawionych wyżej informacji, w szczególności odnośnie do wszelkich środków wprowadzonych w celu złagodzenia negatywnej sytuacji; państwa członkowskie proszone są o komentarz, czy ich zdaniem podjęte lub proponowane działania są zadowalające.
-